Farkas László

A szigorú Fejes Endre

Tátott szájjal hallgattuk a Múzeum Kávéházban. Délelőtt a Rákóczi úti Marika presszóban dolgozott – Szakonyi Károlytól tudjuk - , estefelé jött ide, és mesélte egykori kalandjait, virtusait, ítélte az olvasott írásokat és íróikat. Az *ezerszer áldott nyolcadik kerületben.*

Hálás közönsége voltunk, újságírók, költők, rádiós munkatársak. Néha odaült a szomszéd asztaltól valamelyik Ludas Matyi humorista, Mikes, Ősz Feri, néha Gyulai Líviusz, a grafikus.

Nem élt nagy lábon, sőt. Boldogan újságolta, amikor Fehér Klára sikeres írónő egy nagyobb összeget adott neki, „Bandikám, nekem most van, majd megadod, amikor megindul az üzlet." – Nemigen panaszkodott, hacsak így nem: „Nem tudok naponta egy csirkénél többet megenni…"

Csendesen újságolta, hogy befejezte a *Rozsdatemetőt.* Addig kérleltem, míg ideadta a kéziratot. Másnap az asztalánál rajongva kerestem a szavakat. Kisegített: „Azt akarod mondani, hogy remekmű?" (Amikor megjelent a könyv, elkértem a Jelenkortól, s írtam róla. – Tüskés Tibor egy szót kért kihúzni: *remekmű*.)

Mondtam, hogy bevinném a zsákmányt az Új Íráshoz, ahol kezdő munkatárs voltam. Pándi Pálnak mutattam. Azzal adta vissza, nagyon jó, vagy az első felét, vagy a másodikat lehozzuk. Fejes keserűen mosolygott. „Lacikám, olvastad. Az egyik nem érvényes a másik nélkül."

A Rozsdatemető fergeteges sikere nagyon – megviselte… „Nem tudom überelni" – mondogatta. „De megvan az új regényem utolsó mondata." < És akkor a párttitkár elővette szolgálati fegyverét, és lelőtte…< „- elfelejtettem, hogy magát-e, vagy valakit.

Bezárt a Múzeum, Bandi átköltözött a Kecskeméti utcába, a Városkapuba. Oda is követtem néha, majd a Széchenyi hegyi lakásába, a kis kertes házba, a Normafa utcaiba. Büszkén újságoltam a szerkesztőségben, hogy szívesen látott. M. kollégám, régebben jó barátságban voltak, kérte, hogy puhatoljam ki, ő is elmehetne-e hozzá. Fejes örömmel mondott igent, tolmácsoltam.

Amikor újra felmentem a hegyre, Bandi felhősen fogadott. „Lacikám, ne mondd M.-nak többé, hogy följöhet." – Elmondta, hogy barátnőjét is elhozta, a neves tévériportert, aki a könyvespolcot

szemlézve, meglátott egy Nyugaton kiadott, tiltott könyvet. „Elolvashatom?" „Persze, csak ne mutogasd."

Ebből az a szomorú történet kerekedett, hogy egy hét múlva az írót fölhívta a főkapitányságról egy magas rangú barátja, egykori haverja a Mátyás térről, s mondta neki, hogy másnap egy nyomozóval visszaküldi a tiltott könyvet, amit a barátnő - bevitt hozzájuk. „De ezt a nőt többet ne engedd be a lakásodba."

Amikor Fejes beteg lett, s amíg a kórházban volt, a felesége elcserélte a hegyi lakást - sok kiadás, magas rezsi - egy szerényebb pestújhelyire. Amikor kihozta a kórházból, már ebbe a Thököly-úti házacskába vitte. S amikor Bandi magára maradt, találtak egy jóságos ápolónőt, aki odaköltözött hozzá, gondozta. Egy darabig jobban volt. Kisebb írásait a Tekintet című lapban Ördögh Szilveszter közölte: nagyon szerették egymást. Emlékszem egy karácsony előtti Tekintet-bankettre, ahol négy kamasz – Juhász Ferenc, Fejes Endre, Garas Dezső és Csukás István - ugratták, csúfolták egymást, mindannyiunk mulattatására.

Mikor a Tekintetnél szerkesztő lettem, Bandi a magas cukrával s más bajokkal már ágyban fekvő beteg volt. Időnként mentő vitte be kórházba, erősítésre. Jártam ki hozzá, kérleltem, hogy ha a béna ujjaival nem tud írni, diktáljon nekem. Elhárította: "Az nem ugyanaz…". A Magyar Irodalomtörténeti Társaságból Szabó B. István üzent velem, hogy elfogadná-e az író az ők alapította Babits-díjat. Fanyar nevetéssel kérdezte: „Nekem - Babits-díjat?" A Nagyfuvaros utca egykori lakójaként furcsállotta. Persze, nagyon örülne neki. S vittem ki az elnökséget hozzá – Sipos Lajost, Fráter Zolit is - a kis szoborral, az ágyban vette át.

Mikor utoljára jártam nála, még mindig kéziratot is remélve a Tekintetnek, már fáradt volt a tudata. Ördögh Szilveszterről kérdezett, aki akkor már nem élt. „Tudod, Lacikám, nagyon szerettem a Szilvit. Tiszta ember volt, és nagy író, jó volt vele beszélgetni. – De ezekkel, akik most vannak ott a Tekintetnél… nem tudok szót érteni…"

Én, mint a Tekintet főszerkesztője, akár tréfának is vehettem volna.

Voltunk vagy tízen a szertartáson, amikor a Dunának adták a hamvait.